

Forum Library Exhibition

6 March - 15 July 2025

Peint d'après nature par Mlle Berthe Hoola van Nooten & Batenas

Chromolith. par G. Severeyne lith. de l'Acad. Roy. de Belgique

Beautiful Botany

Illustrations by Berthe Hoola van Nooten and others

Forum (building 102) | Droevendaalsesteeg 2 | 6708 PB Wageningen

Monday to Friday 9.00 - 13.00 (afternoon by appointment)

T (0317) 48 27 01 | E speccoll.library@wur.nl

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

wur.eu/library/special-collections

English text and titles	p. 2-22
Nederlandse tekst	p. 23-35
Colofon (English).	p. 36-37

Beautiful Botany

Illustrations by Berthe Hoola van Nooten and others

Discover the stunning botanical illustrations of Berthe Hoola van Nooten (1817–1892), one of the finest Dutch botanical illustrators of the 19th century.

In this exhibition Special Collections showcases her beautiful drawings of tropical plants as well as drawings by scientific illustrators who worked for WUR and its predecessors.

Hoola van Nooten and WUR, a shared history

Berthe Hoola van Nooten (née Bartha Hendrica Philippina van Dolder; 12-10-1817, Utrecht – 12-4-1892, Tanah Abang) was the daughter of Johannes Wilhelmus van Dolder, a vicar, and his wife Philippina Maria Batenburg.

She was born in Utrecht but spent most of her childhood in Wageningen, where she lived with her family in the Bassecour building. This building was later transformed into the main building of the Agricultural College, the predecessor of WUR, which opened in 1876.

Hoola van Nooten lived at the Bassecour with her father, mother, two brothers and two sisters as well as two young girls. The girls were the pupils of her mother, who had a girls' boarding school. Like her mother, Hoola van Nooten also trained as a teacher and during her career would open several boarding schools for girls in the United States as well as in the Dutch Indies (now: Indonesia)

1. Kadastrale kaart Wageningen (blad 1), op spaanplaat geplakt en deels ingekleurd, vergrote kopie uit: de Kadastrale Atlas Gelderland 1832/ Wageningen, uitg. 1987; 78 x 72 cm – bruikleen Museum de Casteelse Poort, inv. nr. 0846.
2. Foto's en reproductie tekening van de Bassecour, omgebouwd tot Rijkslandbouwhoogeschool, - bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, uit 1890 (Coll. E.2045.066), 1877 (Coll. E.2045.063) en datum n.b. (Coll. E.2045.0.34)
3. De Bassecour gezien van de achterzijde, het huidige Torckpark, ca. 1875, reproductie met toestemming van gemeente Wageningen, inv nr: GA.2018-002

History of the Bassecour building in Wageningen

Bassecour means 'Deep Courtyard', referring to the open space in front of the building. Built in 1750 by Baron Torck, Lord of van Rosendael, the Bassecour consisted of four large mansions. The complex was built for the wealthy, among its residents were several families that had returned from the colonies: officers and plantation owners who had earned their fortune in the East Indies and the Western Colonies, like Suriname and Berbice.

The family Van Dolder had no direct colonial ties, but when the family came to live in the building, they rented their house from Conradus Schwiers (1752-1828). Schwiers was a versatile man who worked as a theologian and preacher in Berbice, where he and his wife owned the plantation the Uytvlugt until their return to the Netherlands in 1818. Berbice is located adjacent to Suriname and was a Dutch colony until 1814.

In the Bassecour the Schwiers and the Van Dolder family were neighbours. The Schwiers lived at number 462 and the Van Dolders at 463. It is thus quite possible that this connection was one of the reasons for Berthe's later emigration to South America along with the contacts of her future in-laws; the Hoola van Nooten family had lived in the Dutch colony Demerary for several years.

Source: Wageningen Municipality Archives

Youth in Wageningen

Not much is known about Hoola van Nooten's youth in Wageningen. She was orphaned at 15 and was probably taken in by one of her mother's sisters, who also lived in Wageningen. She graduated as a teacher in 1835, following in her mother's footsteps.

Love and Marriage

In 1838, she married Dirk Hoola van Nooten, a lawyer, who was born in Demerary in 1811. In the same year, two portraits of Berthe Hoola van Nooten were painted by the Dutch painter Moritz Calitsch (1819 -1870).

One of the paintings portrays Hoola van Nooten in a dark dress in front of a painting of her husband. The portrait is now part of the collection of KIT Royal Tropical Institute in Amsterdam (now part of *Het Wereldmuseum*). The whereabouts of her husband's portrait is unknown.

The other portrait shows Hoola van Nooten in a beautiful black wedding dress in a tropical environment, perhaps Suriname.

Flowers as symbols

In the portrait of her in a black wedding dress, Hoola van Nooten holds a *Rosa Gallica*, which symbolizes love, tradition and the celebration of life's milestones (e.g., a marriage).

The portrait also includes a red variety of the *Epiphyllum*, the so-called Queen of the Night, a tropical plant from the Cactus family. Its large funnel-shaped flowers are strongly aromatic. This flower, together with the tropical landscape, might refer to the upcoming relocation of the newlyweds to Suriname. The plant also symbolizes rare beauty and the transient nature of life.

Source: Wereldmuseum, inv. nr.: TM-5575-1

Since Epiphyllum has a short flowering time, it is also seen as a metaphor for how good things don't last. On the other hand, in China Epiphyllum is also a sign of luck and of good things to come for those who see its bloom.

4. M. Calisch (1819-1870), Portret van Berthe Hoola van Nooten met echtgenoot, olieverfschilderij, 1838, reproductie met toestemming, Wereldmuseum, inv. nr.: TM-6386-1
5. M. Calisch (1819-1870), Portret van Berthe Hoola van Nooten met bloemen, olieverfschilderij, 1838, reproductie met toestemming, Wereldmuseum, inv. nr.: TM-5575-1

Flowers from the Special Collections

The *Konstboek* of Simon Schijnvoet in the Special Collections of WUR contains several watercolours/gouaches of the Rosa Gallica Versicolor. One of these was painted by the Dutch botanical artist and painter Alida Withoos (c. 1661/62 – 1730), the daughter of the painter Matthias Withoos (1627–1703).

Most of the other watercolours are produced by Catharina Lintheimer (1685 - ?), a follower of Alida Withoos. Catharina Lintheimer probably bought Schijnvoet's *Konstboek* at some point and completed it with her own watercolours.

The WUR Special Collections also holds several publications with depictions of the Queen of the Night (Epiphyllum), among which is a hand-coloured engraving in the book "Plantae Selectae". The engraving was executed by the famous botanical artist Georg Dionysius Ehret (1708-1770). Ehret worked closely with Carl Linnaeus and illustrated his findings at the time that Linnaeus was developing his system of binomial nomenclature.

George Ehret worked at the Royal Botanical Gardens at Kew where he made drawings of the exotic plants that had recently arrived in Europe and that appeared odd to Europeans. He also drew foreign plants collected by several wealthy plant enthusiasts. His work appeared in different publications on rare and exotic plants, including the *Plantae Selectae* (1750-73).

6. *Rosa gallica versicolor* (23.017.127)
 Uit: Konstboek van Simon Schynvoet , Amsterdam?, s.n., 1690-1750?. - 142 pl.
 FORUM - SPEC.COLL. - R355A02
 /
 Compositie met *Rosa damascena*, *Rosa foetida bicolor*, *Convolvulus tricolor*,
Calendula officinalis
 FORUM - SPEC.COLL. - 710.071
7. *Epiphyllum*
 Uit: Plantae selectae, G.D. Ehret, C.J. Trew. J.J. Haid, B.C. Vogel, 1750-1773,
 Neurenberg, 1750-1773, 10 dl. in 1 bd. : 100 ingekl. pl. ; 52 cm
 FORUM - SPEC.COLL - R337A03
 /
 Joosten, D.J.H., [*Cereus marumi*], 1858
 FORUM - SPEC.COLL. - 710.042
 &
 Goteling Vinnis, J.J., *Cereus marumi*
 FORUM - SPEC.COLL. - 710.046

Travelling the world

In 1839, Dirk and Berthe Hoola van Nooten travelled to South America. After a short stay in Demerary, they moved to Suriname, where Dirk worked as a judge. The newlyweds lived in Paramaribo, in the Keizerstraat, a centrally located, broad city avenue with white-painted wooden mansions. During their South American stay, their five children were born.

8. F Böger (1820-1880)(Lithograaf), Surinaamsche almanak voor het jaar 1820, Maatschappij tot nut van 't algemeen. Departement Paramaribo, Paramaribo : E. Beijer ; 's-Gravenhage ; Amsterdam : Gebroeders Van Cleef [enz.], Journal, Magazine, 1820-1913
 FORUM - SPECCOLL. - R385F06
9. J.H. Schultz Jansz., Beschrijving van de noodlottige brand te Paramaribo op den 21 en 22 January 1821 zooals die is bijgewoond door JH Schultz Jansz., 1822, Manuscript, 45 p.+ 1 krt.
 FORUM - SPEC.COLL - R361Ms048

Maria Sybilla Merian as inspiration

In Suriname, the seed for Berthe Hoola van Nooten's fascination with tropical botany was planted. In a religious pamphlet she wrote in 1860, she still refers to the inspiring and mesmerizing tropical plant life she saw during her stay *in South America*.

If you look at the wonderful forms and colors of the plants that were drawn by Maria Sybilla Merian during her visit to Suriname, Hoola van Nooten's fascination for Suriname's stunning plant life is easily understood.

In 1699, the naturalist, entomologist and artist Maria Sybilla Merian (1647 – 1717) travelled to Suriname with her youngest daughter Dorothea Maria Graff to draw insects and their metamorphoses as well as the plants of the "New World". Her "*Metamorphosis Insectorum Surinamensium*" is a valuable description of the then unfamiliar plants, insects and fruits of the New World. In the descriptive texts accompanying the illustrations, Merian comments on how a particular fruit is prepared or eaten and its taste, texture and shape. She obtained some of this information from the workers and slaves she met during her work. They gave her valuable insights into what they knew of the insects as well as how they prepared the various plants and fruits.

WUR Special Collections owns two copies of *Merian's Metamorphosis Insectorum Surinamensium*, one black and white copy with all the descriptive texts and a coloured version without text and an alternative title *Receuil de plantes des Indes*).

We assume that Sybilla Merian's work was known by Berthe Hoola van Nooten and that it certainly inspired her work as botanical artist.

The plates of the *Receuil de plantes des Indes* can be viewed online at WUR Image Collections: [plates of the Receuil de plantes des Indes](#)

10. Merian, M.S.
Receueil de[s] plantes des Indes
Paris: Huquier, [1768]. - 3 p. : 72 gekl. pl.
FORUM - SPEC.COL. - R348A17
11. F Böger (1820-1880)(Lithograaf), Surinaamsche almanak voor het jaar 1845, Maatschappij tot nut van 't algemeen. Departement Paramaribo, Paramaribo : E. Beijer ; 's-Gravenhage ; Amsterdam : Gebroeders Van Cleef [enz.], Journal, Magazine, 1820-1913
FORUM - SPECCOLL. - R385F06
12. J.H. Nagel, Suriname in losse tafereelen en schetsen
Rotterdam : Locke en Zoon, 1840, 163 p. : ill. ; 22 cm.
FORUM - SPECCOLL. - R298F03

From the United States of America ...

In 1845, the family Hoola van Nooten immigrated to the United States, where Berthe Hoola van Nooten established a school for girls in New Orleans. In 1847 tragedy struck when her husband Dirk died of yellow fever, leaving Berthe alone to raise their five children. She moved to Louisiana and then Texas, setting up schools in each state. However, none of these schools lasted, and Hoola van Nooten's financial distress was high.

13. Magdalena – Evangelisch Jaarboekje 18e jaargang 1870 – onder redactie van J.A. Schuurman Johzn en L.R. Reunen, , Amsterdam gedrukt bij W.H. Kirbercher – bruikleen van de heer D.A. Coppoolse

...to Batavia

Eventually Hoola van Nooten was asked by her half-brother, Vincent Jacob van Dolder, who was living in Batavia (Jakarta), to come to the Dutch Indies (now: Indonesia). In 1855, she travelled with her children by boat from Europe to Batavia, where she arrived in 1856. She initially stayed with her half-brother in Weltevreden (nowadays: Jakarta Pusat), where she applied for government funding to establish a Protestant girls' school. Her application was granted, and in 1857, she started her fifth school for girls at Gang Scott, a beautiful lane in the south western part of Batavia. The school was a success, but after two years the government stopped funding and Hoola van Nooten had to close the school.

14. J.de Rosa, Kaart voorstellende de huizen, publieke gebouwen, citadel, het militaire kampement Waterloooplein c.a., de vrijmetselaarsloge, logementen enz.; staande op Rijswijk, Noordwijk, Weltevreden, het Koningsplein, Molenvliet c.a., bij Batavia, 1865, 's-Gravenhage, A. van Hoogenstraten en Zoon
FORUM – SPECCOLL. - Rct.194
15. Nederlandsch Indië, Platen atlas met korte beschrijvende tekst, uitgegeven door Volkslectuur Weltevreden Java, Weltevreden, januari 1926, Druk van G. Kolff & Co.
FORUM – SPECCOLL. - 001A04

Buitenzorg

In September 1860, Hoola van Nooten and her three daughters moved to Buitenzorg (nowadays Kota Bogor), 60 kilometers south west of Batavia. Buitenzorg was a lively colonial city that served as the unofficial residence of the governors-general of the Dutch Indies during the dry season. Its

popularity was due to its location, close to the mountain slopes of the Preangers and its cool climate. The city was full of trees and plants.

In Buitenzorg, Hoola van Nooten opened her sixth school for girls at the Postweg, next to an entrance of the botanical garden in Buitenzorg. This garden, one of the oldest tropical gardens in the world, was founded in 1817 - under Dutch rule - by the German botanist Dr. Caspar Georg Carl Reinwardt (1773 -1854) and was officially named '*'s Lands Plantentuin te Buitenzorg*'. In this paradise, thousands plant species had been brought together on less than eighty-five hectares. In the middle of the garden stood (and still stands) the Presidential Palace, which used to be the residence of the governor-general of the Dutch Indies. After the transfer of sovereignty in 1949, '*'s Lands Plantentuin te Buitenzorg*' was renamed Kebun Raya Bogor.

In 1860, Johannes Elias Teijsmann (1808-1882) was the hortulanus of the botanical garden. Because Teijsmann was not academically trained, the official directorship remained beyond his reach. However, the Teijsmann period at Buitenzorg was influential for the development of the botanical garden. He introduced several important plant species and was the creator of the so-called Kanarielaan, the botanical 'Königsallee' of Buitenzorg. This lane still cuts through the centre of the garden.

16. Lang, C., Album van Buitenzorg : een souvenir aan de residentie van Insulinde : vier en twintig onveranderlijke lichtdrukken, 1883, Buitenzorg, 1 map met 24 lichtdr. ; 43 cm + 4 p. inhoudopg.
FORUM – SPECCOLL. - R345A11
17. Diemont, O. Kurkdjian, van der Sprong, Wolvekamp, Photographische opnamen van de plantentuin Buitenzorg, van landbouw, kunstnijverheid en cultuur in Nederlandsch Oost-Indie, ca. 1930, 2 fotoalbums : 87 foto's ; 25 cm
FORUM – SPECCOLL. - R360A032
18. Foto Amorphophallus (met kinderen) te Buitenzorg, - bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives , Coll05.D027.021
19. R.H.C.C. Scheffer, Handleiding voor het verzamelen en conserveeren van botanische voorwerpen ten dienste van '*'s Lands Plantentuin te Buitenzorg*', Batavia, Landsdrukkerij, 1872, 9p.
FORUM – SPECCOLL. - RKr.1152
20. J.F. Eijkman, Een bezoek aan '*'s lands plantentuin te Buitenzorg*', s-Gravenhage, Van Cleef, 1887, 65 p., ill., 23 cm.
FORUM – SPECCOLL. - R351F71
21. Haeckel, E, Ernst Haeckels Wanderbilder : nach eigenen Aquarellen und Ölgemälden, Gera Untermhaus, Koehler, 1905-1906, 3 dl. (1 bd.) : ill., portr. ; 41 cm.
FORUM – SPECCOLL. - R377C23
22. Haeckel, E, vert door: H.H. Juynboll, Uit Insulinde, Leiden, Sijthoff, 1902, 302 p., ill., 25 cm.
FORUM - SPECCOLL. - Z0619

The start of *Fleurs, fruits et feuillages*...

Meanwhile Hoola van Nootens endeavors were not successful. In 1861, the school on the Postweg had to close, and Hoola van Nooten decided to take another route to earn money.

In Buitenzorg her interest in the plant world was rekindled and she started to successfully use her drawing education received in her youth in Wageningen. Within a few months she obtained an official and well-paid assignment from the government to create a large-scale picture book about the Lands Botanic Garden. She immediately started researching, drawing and writing.

23. Hoola van Nooten, B. , *Fleurs, fruits et feuillages choisis : de la flore et de la pomone de l'île de Java*, Bruxelles, É. Tarlier, 1863, ca.40 pages, 40 plates, 60 cm
FORUM – SPECCOLL. - R336A09

A serial publication

The publication was issued in serial form. Publishers at the time often opted for this extended way of publishing to spread the commercial risk over a longer period. Four plants were included per installment, and an illustration with a description in French and in English was included for each plant. In total, 10 installments were published.

Within a year of the project's start, the first instalments of *Fleurs, fruits et feuillages choisis de la flore et de la pomone de l'île de Java peints d'après de nature* par Madame Berthe Hoola van Nooten were published in Brussels by the publisher Tarlier.

The first instalment with four plates was published in January 1863. The five subsequent instalments were published within 12 months, with three other sets later. The tenth and final installment appeared no later than the end of November 1864.

The recently introduced chromolithography technique was used to print the publication. The drawings were printed in colour from limestone slabs specifically prepared for this purpose. The lithographs were produced by the lithographer Guillaume Albert Severeys, a member of the Académie Royale de Belgique.

The plates of the first edition can be viewed online at WUR Image Collections: [plates Berthe Hoola van Nooten](#)

24. Teijsman, JE, 's Lands plantentuin te Buitenzorg in 1850, 1850, 10 p., 22 cm.
FORUM – SPECCOLL. - RQ 1592

Bilingual texts

The illustrations were accompanied by bilingual French/English texts. They were not entirely scientific but provided mainly practical information about a plant's distribution, naming, history, local customs, varieties, culinary applications, etc. All the texts were written by Hoola van Nooten. She gathered the text information from various sources. Living directly across from the National Botanical Garden in Buitenzorg and working on the drawings in the garden Hoola Van Nooten undoubtedly received information from Teijsmann, the experienced hortulanus.

She also used a good deal of information from other publications. These she most likely obtained from the Bibliotheca Bogoriensis, the library of the hortus. Bibliotheca Bogoriensis contained almost every authoritative publication on the flora of the Indonesian archipelago, such as the work of Georg Rumphius (1627-1702) and Blume (1796-1862). She also acquired some of her information from botanical scientists directly, such as Franz Wilhelm Junghuhn (1809 -1864), who she met in person when he visited the Dutch Indies.

In *Fleurs, fruits et feuillages...*, Hoola van Nooten directly refers to eight more or less professional naturalists/botanists: the Scottish geologist and botanist Hugh Falconer (1808-1865), the botanists Junghuhn and Lindley (1799 -1865), the German Carl Friedrich Philipp von Martius (1794-1868), the former governor-general of the Dutch East Indies Jan Jacob Rochussen (1797-1871), Rumphius, her neighbour Teijsmann and, lastly, the Danish doctor and botanist Nathaniel Wallich (1786-1854).

25. Catalogus der bibliotheek van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, 1887, 1889, 1900, Batavia : Landsdrukkerij, 1887, 1889, 1900?, 3 dl. in 1 bd. ; 27 cm, FORUM – SPECCOLL. - ZZ01495
26. Junghuhn, FW, Java, seine Gestalt, Pflanzendecke und innere Bauart, Leipzig, Arnoldische Buchhandlung, 1854-1857, 3 delen , illustraties, kaart , 4to. FORUM – SPECCOLL. - HH1438
27. Hoola van Nooten, B. , Fleurs, fruits et feuillages choisis : de la flore et de la pomone de l'île de Java, Bruxelles, Marquardt, 1866, ca.40 pages, 40 plates, 60 cm FORUM – SPECCOLL. - R337A16 / R337A14
28. Vriese, de, WH, Tuinbouw-flora van Nederland en zijne overzeesche bezittingen: bevattende de geschiedenis en afbeeldingen van nieuwe of merkwaardige planten, bloemen, vruchten, mededeelingen omtrent de kultuur in haren geheelen omvang, in betrekking tot Nederland en zijne overzeesche bezittingen, Leiden, A.W. Sythoff, 1855-1856, 3 delen, illustraties, 27 cm FORUM – SPECCOLL. - ZZ 01557

NB: In Hooker's account of his visit to Buitenzorg included in publication 28, he uses names for the indigenous population of the Dutch East Indies (now: Indonesia) that are nowadays perceived as offensive and that we do not use in our current texts. However, Hooker very clearly praises the knowledge of the indigenous population in this text, and also mentions them as an important source of information. This was scarcely done in the 19th century. For the exhibition, this fact is important because Hoola van Nooten probably used Hookers account as a source for her own publication. She also mentions the knowledge of the indigenous people as a source of information.

Drawn from life

The choice of species in the book was not based on any scientific system. Each species was selected purely for its usefulness, beauty and/or popularity. A large part of the plants did not even come from Java but from other Indonesian islands, or other tropical countries like places like Burma, Thailand, China, Brazil and Suriname, the Caribbean and Mexico. It is assumed that most of the plants were drawn by Hoola van Nooten from life. An official catalogue of Buitenzorg's plant collection from 1866 shows that all the plant species in the publication grew at the botanical garden at that time.

29. Hasskarl, J.K., Tweede catalogus der in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg gekweekte gewassen = Catalogus plantarum in Horto Botanico Bogoriensi cultarum alter, Batavia, Lands-Drukkerij, 1844, 391 p., 21 cm.
FORUM – SPECCOLL. – RKr.0253
30. Hoola van Nooten, B. , *Fleurs, fruits et feuillages choisis : de la flore et de la pomone de l'île de Java*, Bruxelles, Bruxelles, Marquardt?, 1866, ca.40 pages, 40 plates, 60 cm
FORUM – SPECCOLL.- R337A14
/
Hoola van Nooten, B. , *Fleurs, fruits et feuillages choisis : de la flore et de la pomone de l'île de Java*, Bruxelles, C. Muquardt, 1880, ca.40 pages, 40 plates, 60 cm
FORUM – SPECCOLL.- R336A10
31. Teijsmann, J.E., *Catalogus van 's lands plantentuin te Buitenzorg* = *Catalogus plantarum quae in Horto botanico bogoriensi coluntur*, Batavia, Lands-Drukkerij, 1866, VIII, 398 p., plgr. ; 23 cm.
FORUM – STACKS – 305G20
32. Hoola van Nooten, B. , *Fleurs, fruits et feuillages choisis : de la flore et de la pomone de l'île de Java*, Bruxelles, C. Muquardt, 1880, ca.40 pages, 40 plates, 60 cm
FORUM – SPECCOLL.- R336A11

Succes and reprint ...

The publication of *Fleurs, fruits et feuillages...* was a great success, artistically and commercially.

The florilegium was received with praise by serious critics, such as the botanist Friedrich Anton Wilhelm Miquel (1811-1871) and C.A.J.A. (Corneille) Oudemans (1825-1906), and received several medals and prices.

There was royal appreciation as well. Hoola van Nooten received from Queen Sophie, the wife of King Wilhelm III, an official paper certificate which stated the Queens appreciation for the publication and fl. 1000,- as

well as a gold bracelet in return for the first installment she sent to the royals. In gratitude for this appreciation a dedication to Queen Sophie in 'French verses' was included in *Fleurs, fruits et feuillages*....This dedication was included in one of the later instalments.

In 1866, the publisher Severeijns published a second edition, and in 1881, the Belgian-German publisher Merzbach & Falk published a third edition. The second and the third editions were offered for sale as a whole (not in installments).

...but no financial relief for its maker

Although the book was a huge success, it brought only temporary financial relief for its maker. Berthe Hoola van Nooten would eventually die in 1892 in poverty.

An unusual addition

We assume that the work of Maria Sybilla Merian was known by Berthe Hoola van Nooten and certainly inspired her in her later work as a botanical artist. However, the two artists did differ. Hoola van Nooten was exclusively concerned with plants whereas Merian mainly focused on the metamorphoses of caterpillars and butterflies with their host plants.

Outside of her plant drawings, Hoola van Nooten published only one zoological drawing during her life. In 1863, a colour plate of the metamorphoses of a Javanese walking leaf (*Phyllium pulchrifolium*) was published by the *Natuurkundig Tijdschrift* in Batavia. The insect is shown in a series of Merian-like metamorphoses, from minuscule egg through insignificant nymph to almost real-looking 'plant leaf'.

This more scientifically oriented drawing triggered some official recognition of her talents. On 8 August 1863, Berthe was appointed 'ordinary member' of the Natuurkundige Vereeniging in Batavia. She was the second female member of this society, preceded only by the botanical artist Elisabeth Stapert-Koning (1816-1887).

The plate and text of the Javanese walking leaf can be viewed online at WUR Image Collections: [plate and text Phyllium pulchrifolium](#)

33. Hoola van Nooten, B. Kleurenplaat van de metamorfose van het Javaanse Wandelend blad (*Phyllium pulchrifolium*), 1863, bijlage bij:
Hoola van Nooten, B. , *Fleurs, fruits et feuillages choisis : de la flore et de la pomone de l'île de Java*, Bruxelles, Bruxelles, Marquardt, 1866, ca.40 pages, 40 plates, 60 cm
FORUM – SPECCOLL.- R337A14

Scientific recognition at last

In 1914, the American botanist Walter Swingle (1871-1952) published an official revision of all the citrus species that the field researcher Ernest Henry Wilson (1876-1930) had collected some years earlier during his voyages of discovery in China. For the Asian finger lemon, Swingle decided to use Hoola van Nooten's illustration of it as the basis for his new description. Although this "peculiar monstrous" fruit had been illustrated before, Swingle apparently considered the more than fifty-year-old plate from *Fleurs, fruits et feuillages* to be the best, the most reliable.

While the finger lemon's nickname, "Hand of Buddha," sounds appropriate and poetic, the fruit is, in fact, a pathological defect, sterile and seedless, sometimes genetic, sometimes caused by *Aceria sheldoni*, a parasitic gall mite. This animal, a minute arachnid, attacks the fruit's young white flesh, which then grows into a finger-like deformity.

However, when the lemon's golden yellow skin or velvety green leaves are rubbed, the ripe fruit gives off a delectable fragrance. This is the reason for its widespread popularity in Southeast Asia, where finger lemons are used to perfume clothes and freshen linen closets.

At the bottom of the plate is merely stated 'Hort. Bog.', "Hortus Bogoriensis. This short notation indicates that the research and drawing work had been done in Buitenzorg, and thus by Berthe Hoola van Nooten.

34. Sprague Sargent, C. (editor), Wilson, E.H., *Plantae Wilsonianae*; an enumeration of the woody plants collected in western China for the Arnold arboretum of Harvard university during the years 1907, 1908, and 1910, Cambridge, University Press, 1913-17., part II, description of *Citrus Sarcodactylus* by Swingle, W., 3 volumes, 25 cm
FORUM – STACKS - Q0956,02 (vol.2)
35. Foto Kampong: uit: C. Lang, *Album van Buitenzorg : een souvenir aan de residentie van Insulinde : vier en twintig onveranderlijke lichtdrukken*, 1883, Buitenzorg, 1 map met 24 lichtdr. ; 43 cm + 4 p. inhoudsopg.
FORUM – SPECCOLL. - R345A11

Hoola van Nooten as inspiration

Whereas Hoola van Nooten was inspired by some of her predecessors, her work was and is an inspiration for the botanical artists who came after her.

In early January 2023, almost two hundred original watercolours of popular Indian/Indonesian fruits and plants painted in 1933 were found in an Amsterdam attic, accompanied by a 140-page explanatory text. According to an enclosed letter dated 24 August 1933, the publishing firm E. Dunlop & Co in Batavia was authorized to publish the text and all the watercolours in a picture card album, similar to the Dutch Verkadé Albums published in the same period. The typescript turned out to be by Jacob Jonas Ochse (1892-1970), a Hague-born botanist who initially studied in Wageningen and Utrecht and who worked at Buitenzorg in the 1930s. The illustrations were most likely drawn by Atje Soleiman, an artist who also contributed to other publications by Ochse. The intended album was never published.

What is noticeable, however, is that the artists must have been familiar with and inspired by the work of Hoola van Nooten. The watercolours show stylistic and compositional similarities to Hoola van Nooten's work.

An extensive story about this remarkable find and more information about publisher Dunlop & Co. can be found on the website of Heldine Dunlop, one of the descendants of the Dunlop publishing family (in Dutch):

[Indische vruchten \(het archief van oom Bram\), deel 1](#)

36. Aquarellen prenten gemaakt door onbekende Indonesisch botanisch tekenaars (maar vermoedelijk M. Soeparno or Atje Soleiman) gemaakt in opdracht van de heer J.J. Ochse, afkomstig uit nalatenschap van de familie Dunlop (Uitgeverij E. Dunlop & Co, Batavia) - Bruikleen van mevrouw H. Dunlop

37. Ochse J.J., Indische vruchten, Weltevreden, Volkslectuur, 1927, viii, 330 pages, illustrations, plates (1 folded color) 23 cm.
FORUM – STACKS - 439B30 en 261C10

Botanical artists of WUR; the beginnings

At WUR and its predecessors flowers and plants were drawn for botanical research and the horticultural practice of cultivation and crop breeding. These drawings were initially created by local artists, such as Ben van Londen (1907-1987) and Harmen Meurs (1891-1946). The cartoonist Louis Raemaekers (1869-1956) was as drawing teacher at the Agricultural College.

Scientific and educational staff at the university, such as Prof. Jan Ritzema Bos (1850-1928), Prof. A.M. Sprenger (1881-1958) and landscape architect Leonard A. Springer (1855-1940) also drew plants, fruits and trees. Scientific artist Marinus van der Schelde (1916-1969] made beautiful illustrations of cyclamens for the cultivar work of Prof. Wellensiek, and Bart van Tongeren (1892-1970) made detailed botanical anatomy drawings in a graphic style.

38. L.A. Springer: bloem (zonder naam), 102.001.0450d, *Forsythia suspensa Fortunii*, 102.001.0450b, *Forsythia suspensac*, 102.001.0450c,
FORUM – SPECCOLL. - 102.001.045 a-d
39. Ramaer, H., 1904 : *Azalea mollis* var. *alba*, *Azalea sinensis*, *Azalea*, *Azalea sinensis*, *Azalea*, *Azalea Mollis*,
FORUM – SPECCOLL. - 102.001.0465 a - f
40. Hanzah, A. 1932, : *Amorphophallus*,
FORUM – SPECCOLL. - 102.001.17 76
41. Foto Amorphophallus, 23 juli 1932, prof H.J. Venema en J. Freriks, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, Coll05.D043.008,
42. Foto kas Arboretum Wageningen, door Oosterdorp , 24-7-1932, 2 uur nm, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives , Coll05.D043.008
43. Schelde, M. van de, *Cyclame*, 1959
FORUM - SPECCOLL. - 710.072
/
Schelde, M. van de, *Cyclame*, 1959
FORUM - SPECCOLL. - 710.073
44. Aleva, J. F., Wessel-Brand, W., Landbouwniversiteit Wageningen. Vakgroep plantentaxonomie, Herbarium Vadense 1896 -1996, Wageningen, Vakgroep plantentaxonomie Landbouwniversiteit Wageningen, 1996, 48 p., ill., 24 cm.
FORUM – SPECCOLL. - 500-A-1 / 1996

Botanical Artists at WUR and its predecessors

Many botanical artists have worked for WUR and its predecessors over the years. They have subjected their technical skills to what nature dictated. Yet, each has developed his or her own style. In the library of Special Collections we own five copies of the book of Hoola van Nooten and we can imagine that these books have served as inspiration for these artists.

Botanical drawings were (and still are) an important addition to plant descriptions because the plants' appearance is difficult to describe in words alone. But what does botanical drawing actually entail?

Precision is key: the artist must be patient, must not represent anything other than what is scientifically correct, must see through the eyes of a botanist and must reflect in the drawing those elements that a camera lens cannot capture.

Scientific illustrators are no longer employed at Wageningen UR, but we still have their florid legacy. A large part of the botanical drawings produced in Wageningen are now included in the collection of Naturalis Biodiversity Center in Leiden, together with the herbarium and botanical research on African plants. Fortunately, we have also kept a small selection of the drawings at the Special Collections of WUR.

These drawings can also be viewed online: [botanical drawings at Special Collections](#)

45. Plattegrond Arboretum der R.H.L.T. en B.b. school te Wageningen; ontwerp en doorsnede, ontwerp / Plattegrond; Overige tekeningen; Beplantingsplan, Baas Becking, L. (Louise), pentekening, 98 x 106 cm., met vermelding Latijnse geslachtsnamen,
FORUM - SPEC.COLL. - TUIN 04.001A.22B
46. Herbariumvel Herbarium Vadense, Collectie H.J. Manschot, Coll. Nr. 4218, *Persicaria campanulata* (Hock f.), Duizendknoop, 27-11-2006, bruikleen van W. Wessel
47. Boelema, G. (red.), Hensen, K.J.W., De Wit, H.C.D., Vijfenzeventig jaar botanische tuinen, Wageningen, 1896-1971, Wageningen, Landbouwhogeschool, 1972, 104 p.,... cm.
FORUM - STACKS - 1726D15

Botanical illustrators during the second half of the 20th century

During this period, professional scientific illustrators were especially employed for what is now called Biosystematics. These illustrators mainly created black-and-white illustrations of botanical species and cultivars for publications.

For Professor H.J. Venema (1899-1983) the species were mostly drawn from life. The material came mainly from the Botanical Gardens De Dreijen and Belmonte. He had different species and cultivars of *Craetaegus*, *Malus*, *Acer*, and *Rosa* drawn.

Professor H.C.D. de Wit (1909 -1999) and his successors descendants researched African plants from the Herbarium Vadense. They had drawings made from preserved specimen, such as herbarium sheets and specimens preserved in alcohol, of African plants. Sometimes the species were also being grown in the greenhouse, and a "drawing from life" could be made. Several drawings were produced of the genera *Apocynaceae*, *Begoniaceae*, *Connaraceae*, *Dichapetalum*, *Dracaena* and *Leguminosae*. Since 1984, work was also done on the genera *Lactuca*, *Beta*, *Lolium* and *Solanum*.

In the period 1950-2006 an impressive group of artists devoted their talent to the drawing of the ingenious scientific works of art. In alphabetical order: Ms C.J.M. Backer, Ms L. v/d Burg, N. Corstanje, P. Dirkzwager, A. v. Eschveld, Ms E. Riemer – Gerhardt, Ms M. de Geus, A. Gruter, J. Haak, Ms A.E. Hoek, Ms M.H.F. Lagaay, Ms L. v/d Burg., G.J. Langedijk, Ms L. v.d. Riet, W. Scheepmaker, Ms M. Spitteler, Ms Y.F. Tan., B.J. van Tongeren, Ms P. Verheij – Hayes, J. M. de Vries, Ms J. Williamson, Ms W. Wessel – Brand, and Ms H.G.D. Zewald.

48. Corstanje, N., *Abies concolor coniferae*, pentekening, 42 x 29,5 cm (ca.), 1950-1970,

FORUM - SPECCOLL. - 102.001.1800

49. Tongeren, B. van, *Hamamelis japonica 'Arborea'*, pentekening, 42 x 29,5 cm (ca.), 1950-1960,

FORUM - SPECCOLL. - 102.001.1820

50. Tongeren, B. van: fotoalbum met onder andere foto's van detailtekeningen van B. Van Tongeren van het vegetatiepunt van de tomaat (Ailsa Craig) mét en zonder behandeling met T.I.B.Z. , 1949, Coll05.T004, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives

51. Haak, J.: *Delphinium 'Black Knight'* (Ridderspoor), aquarel, 59 x 27 cm, opgeplakt op papier (70 x 50 cm), 1952-09,

FORUM - SPECCOLL. - 102.001.1923

NB: at the time J. Haak painted this variety of the Delphinium, it was known as the variety 'Nigger'. Hence, this is also how this variety is named in the drawing. As this is a name that is nowadays perceived as very offensive, and we do not

want to use it anymore, we give this variety the name it has at this time, namely 'Black Knight'.

/

Haak, J.: Delphinium 'Nell Gwyn' (Ridderspoor), aquarel, 63 x 27 cm, opgeplakt op papier (70 x 50 cm), 195x-09-16

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1922

52. Scheepmaker, W., *Magnolia denudata*, pentekening, 29,5 x 21 cm (ca.), 1958, FORUM – SPECCOLL. - 102.001.0409

Foto de heer W. Scheepmaker, rond 1960, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, E4112.001

53. Burg, L. van der, *Rudbeckia amplexicaulis*, pentekening, 29,5 x 21 cm (ca.), 1950 – 1970, FORUM – SPECCOLL. - 102.001.0610

Foto mevr. L. (Liesbeth) van den Burg, datum onbekend, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, Coll01.E4043.013

54. Riemer - Gerhardt, E., *Cornus mas 'Pyramidalis'*, aquarel, 29,5 x 21 cm (ca.), 1955,

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1293

/

Riemer - Gerhardt, E., *Helenium 'Baronin Linden'* VII, aquarel, 42 x 29,5 cm (ca.), 1955-09-01

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1881

en

Hosta sieboldiana c.f. var. *Glauca*, pentekening en aquarel, 42 x 29,5 cm (ca.), 1957,

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1910

/

Hosta elata, pentekening en aquarel, 42 x 29,5 cm (ca.), 1957-07-01

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1905

en

Foto Els Gerhardt, 1954, Coll05.D015.027 en foto E. Gerhardt en Tony Pander, 1958, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, Coll05.D014.008

55. Bäcker, C.J.M., *Malus 'Prof.Sprenger'*, aquarel, 29,5 x 21 cm (ca.), 1965,

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1052

en

Malus 'Prof.Sprenger', pentekening, 29,5 x 21 cm (ca.), 1963,

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1153

56. Lagaay, M.H.F., *Acanthopanax simonii*, pentekening, 29,5 x 21 cm (ca.), 1966,

FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1367

57. Langedijk, G.J., *Acer tonkinense Lecomte*, pentekening, 42 x 29,5 cm (ca.), 1970 – 1985, FORUM – SPECCOLL. - 102.002.0217

58. Foto met o.a. Lily Dresden, DR. F.M. Muller, Yûen Fang Tan (botanisch tekenaar), Adriaan van Esveld, 1978, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, Coll01.E3171.011

59. Muller, F.M., Seedlings of the North-Western European Lowland : a flora of seedlings, The Hague, Junk, 1978,

FORUM – STACKS - 1068B08 and FORUM – STACKS - 468D37

60. Geus, M. de, *Sedum*, aquarel, 42 x 29,5 cm (ca.),

FORUM – SPECCOLL. - 102.002.0100

/

Geus, M. de, *Sedum spurium* ..., aquarel, 42 x 29,5 cm (ca.)

FORUM – SPECCOLL. - 102.002.0104

en

Foto Mariet de Geus op tentoonstelling, 1975, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, Coll02.G.013

61. Zewald, I., *Allium papillare* Boiss. Pentekening, 42 x 29,5 cm (ca.), 1970 -1976, FORUM – SPECCOLL. - 102.002.0240

en

Foto Ike Zewald, 1958, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, foto Coll05.007

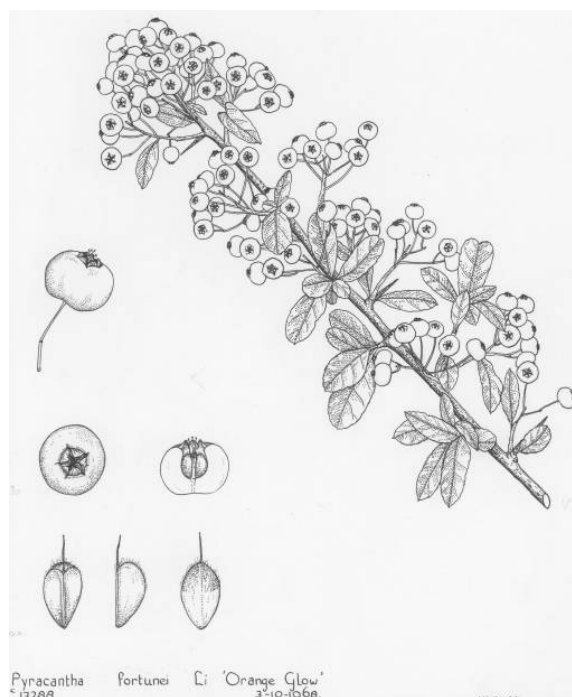
WUR's last botanical illustrator

Wil Wessel is the last botanical illustrator who worked for WUR. She started to work for the Agricultural College in Wageningen for the department of Plantsystematics in the 1960s. After she married in the 1970s, she left her position but later returned and worked part-time until 2006

In 2023, Wil gave an extensive interview for the Society of Botanical Artists in the Netherlands in which she explained the specifics of her job as a scientific illustrator. She talks about how she started at the Agricultural College and how her colleague Gert Langendijk helped her to learn some specific drawing techniques needed for scientific botanical drawing. She also discusses the cooperation between the scientist and the botanical artists, and about how much detail a scientific drawing should have, why most scientific drawings are in black and white, why it is now less common for a university or research group to have botanical artists working for them, etc.

The full interview can be found at: [interview Wil Wessel](#)

The showcase displays, besides some of her drawings, a selection of Wessel's drawing materials and examples of herbarium sheets and plants on alcohol, which served as models for his drawings. Also is shown how a botanical drawing is made, step by step, from the first pencil sketch, through the development on transparencies, to the ink drawing and the final drawing in the publication.

62. Drawing materials Wil Wessel: Microscope, petri dishes, plant material on alcohol, heating pan to heat up plant material, box with blades, tweezers etc., drawing box with pencils, drawing pen, ink pen and ink, on loan Wil Wessel-Brand
63. Foto Liesbeth van de Burg, datum 1958, bruikleen fotocollectie Historische Verzameling – WUR Archives, foto Coll05.014.09
64. Herbariumvel Herbarium Vadense, *Begonia elatostemmoides* Hook f., Collectie nr. 11576, 1995, collected by J.J.F. E. de Wilde et al., bruikleen van W. Wessel - Brand
65. Wessel - Brand, W. (Wil), Bäcker, C.J.M., *Malus x purpurea 'Aldenhamensis'*, pentekening, 29,5 x 21 cm (ca.), 1968, FORUM – SPECCOLL. - 102.001.1093
66. Drawing of *Amischotolype scandens*, tekening in diverse stadia, Wil Wessel – Brand, 2006/2007, bruikleen Wil Wessel - Brand
67. Commelinaceae, par: W.Joost van den Burg et Ehoarn Bidault (botanische tekening: W.Wessel-Brand), in: Flore du Gabon, Volume 55, Commelinaceae, Solanaceae, Naturalis Biodiversity Center, Meise Botanic Garden, Margraf Publishers, Weikersheim/Backhuys Publishers, Leiden, 2020
68. Foto van Wil Wessel-Brand

Paintings:

69. Vogelvlucht Botanische tuin De Dreijen, HHvZ fec. [Hartogh Heys van Zouteveen, H.F.], schilderij, aquarel, gesigneerd, 1901-1913, 98,5 x 94 cm, herkomst: Leerstoelgroep Biosystematiek, FORUM – SPECCOLL. - TUIN - 04.001A.10
70. Amorphophallus, Ben van Londen, schilderij, aquarel op papier, gesigneerd, 1932, 110,6 cm x 84,2 cm. FORUM – SPECCOLL. - ACADEMISCH ERFGOED. – 702.08

Beautiful Botany: botanische illustraties door Berthe Hoola van Nooten en anderen

Ontdek de verbluffende botanische illustraties van Berthe Hoola van Nooten. Berthe Hoola van Nooten (1817–1892) was een zeer getalenteerde Nederlandse botanische illustratrice. In de tentoonstelling Beautiful Botany toont de Speciale Collecties van WUR niet alleen haar prachtige tekeningen van op Java voorkomende tropische planten, maar laten wij ook zien hoe haar werk andere tekenaars inspireerde. Tevens worden tekeningen van wetenschappelijke illustratoren die voor WUR en haar voorgangers werkten getoond.

Bewoonster van het Bassecour

Berthe Hoola van Nooten (née Bartha Hendrica Philippina van Dolder; 12-10-1817, Utrecht – 12-4-1892, Tanah Abang) was de dochter van Johannes Wilhelmus van Dolder, een dominee, en zijn vrouw Philippina Maria Batenburg. Ze werd geboren in Utrecht, maar bracht het grootste deel van haar jeugd door in Wageningen, waar ze met haar familie in het Bassecourgebouw woonde. Dit gebouw werd later omgebouwd tot het hoofdgebouw van de Rijkslandbouwschool, de voorloper van WUR. De Rijkslandbouwschool werd in 1876 geopend.

Hoola van Nooten woonde in het Bassecourgebouw met haar vader, moeder, twee broers en twee zussen en een aantal jonge meisjes. Deze meisjes waren leerlingen van haar moeder, die een meisjesinternaat runde.

Net als haar moeder volgde Hoola van Nooten een opleiding tot onderwijzeres en zou ze tijdens haar carrière verschillende meisjesscholen openen, zowel in de Verenigde Staten als in Nederlands-Indië (nu: Indonesië).

De geschiedenis van het gebouw het Bassecour in Wageningen

Bassecour betekent 'diepe binnenplaats', en verwijst naar de open ruimte voor het gebouw. Het Bassecour werd in 1750 gebouwd door Baron Torck, Heer van Rosendael, en bestond uit vier grote herenhuizen. In het complex woonde verschillende (rijke) families van officieren en plantage-eigenaren die hun fortuin hadden verdiend in Oost-Indië en de Westelijke Koloniën, zoals Suriname en Berbice.

De familie Van Dolder had geen directe koloniale banden, maar de familie huurde hun huis van Conradus Schwierts (1752-1828). Schwierts was een veelzijdig man die werkte als theoloog en predikant in Berbice, waar hij en zijn vrouw tot hun terugkeer naar Nederland in 1818 de plantage de Uytvlugt bezaten. Berbice ligt naast Suriname en was tot 1814 een Nederlandse kolonie.

In het Bassecour waren de familie Schwierts en de familie Van Dolder burens. De familie Schwierts woonden op nummer 462 en de Van Dolders op nummer 463. Het is dus goed mogelijk dat deze connectie, net als de contacten van haar toekomstige schoonfamilie een aanleiding was voor Berthe's latere emigratie naar Zuid-Amerika. De familie Hoola van Nooten woonde enkele jaren in de Nederlandse kolonie Demerary.

Jeugd in Wageningen

Over de jeugd van Hoola van Nooten in Wageningen is niet veel bekend. Ze werd wees op 15-jarige leeftijd en werd waarschijnlijk in huis genomen door een zus van haar moeder, die in Wageningen woonde. In 1835 studeerde ze af als onderwijzeres, en trad zo in de voetsporen van haar moeder.

Liefde en huwelijk

In 1838 trouwde Berthe van Dolder met de advocaat Dirk Hoola van Nooten die in 1811 in Demerary werd geboren. In haar huwelijksjaar werden twee portretten van Berthe Hoola van Nooten geschilderd door de Nederlandse schilder Moritz Calitsch (1819-1870). Op één van de schilderijen staat Hoola van Nooten afgebeeld in een donkere jurk voor een schilderij van haar man. Dit portret maakt nu deel uit van de collectie van het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam (onderdeel van Het Wereldmuseum). Waar het portret van haar man dat op dit schilderij wordt getoond zich nu bevindt, is onbekend.

Het andere portret (tevens onderdeel van de collectie van het Wereldmuseum) toont Hoola van Nooten in een prachtige zwarte trouwjapon in een tropische omgeving, mogelijk Suriname.

Bloemen als symbolen

Op het portret met de zwarte trouwjurk houdt Hoola van Nooten een *Rosa gallica* vast. Deze bloem staat symbool voor liefde, tradities en het vieren van mijlpalen in het leven, bijvoorbeeld een huwelijk.

Op het portret staat ook een rode variëteit afgebeeld van de *Epiphyllum*, een tropische plant uit de Cactusfamilie, die ook wel de Koningin van de Nacht wordt genoemd. De grote trechtervormige bloemen van deze cactus geuren sterk. Deze *Epiphyllum*, samen met het tropische landschap, zou kunnen verwijzen naar de aanstaande verhuizing van het bruidspaar naar Suriname. De plant heeft ook diverse andere symbolische betekenissen, zoals zeldzame schoonheid en de vergankelijkheid van het leven. In China wordt *Epiphyllum* gezien als een teken van geluk en van goede dingen die nog komen gaan.

Bloemen verbeeld in de Speciale Collecties

Het Kunstboek van Simon Schijnvoet in de Speciale Collecties van WUR bevat meerdere aquarellen van de *Rosa gallica versicolor*. Eén daarvan is geschilderd door de Nederlandse botanisch kunstenares Alida Withoos (ca. 1661/62 – 1730), de dochter van de schilder Matthias Withoos (1627–1703). De meeste overige aquarellen zijn vermoedelijk vervaardigd door Catharina Lintheimer (1685 - ?), een navolgstster van Alida Withoos. Wellicht is de in de tentoonstelling getoonde roos ook van haar hand. Catharina Lintheimer heeft het Kunstboek van Schijnvoet waarschijnlijk ooit gekocht en aangevuld met haar eigen aquarellen.

De Speciale Collecties van WUR bezit ook meerdere publicaties met afbeeldingen van de Koningin van de Nacht (*Epiphyllum*), waaronder een met de hand ingekleurde gravure in het boek "Plantae Selectae". De gravure is gemaakt naar een tekening van de beroemde botanisch kunstenaar Georg Dionysius Ehret (1708-1770). Ehret werkte nauw samen met de botanicus Carl Linnaeus (1707-1778) en illustreerde zijn bevindingen in de tijd dat Linnaeus zijn systeem van binominale nomenclatuur ontwikkelde. George Ehret werkte tevens in de Royal Botanical Gardens in Kew, waar hij de exotische planten tekende die onlangs in Europa waren aangekomen. Ook tekende hij exotische planten die door verschillende rijke plantenliefhebbers waren verzameld. Zijn werk verscheen in verschillende publicaties over exotische planten, waaronder de Plantae Selectae (1750-73).

Naar Zuid-Amerika

In 1839 reisden Dirk en Berthe Hoola van Nooten naar Zuid-Amerika. Na een kort verblijf in Demerary verhuisden ze naar Suriname, waar Dirk werkte als rechter. Het pasgetrouwde stel woonde in Paramaribo, in de Keizerstraat, een centraal gelegen, brede stadslaan met witgeschilderde

houten herenhuizen. Tijdens hun verblijf in Zuid-Amerika werden hun vijf kinderen geboren.

Geïnspireerd door het werk van Maria Sybilla Merian

In Suriname werd het zaadje geplant voor Berthe Hoola van Nootens voor tropische botanie. In een religieus pamflet dat ze in 1860 schreef (lang na haar vertrek uit Suriname) verwijst ze naar het inspirerende en betoverende tropische plantenleven dat ze zag tijdens haar verblijf in Zuid-Amerika.

Als je kijkt naar de prachtige vormen en kleuren van de planten die Maria Sybilla Merian (1647–1717) tekende tijdens haar bezoek aan Suriname, is Hoola van Nootens fascinatie voor het verbluffende plantenleven van Suriname makkelijk te begrijpen.

In 1699 reisde de natuuronderzoeker, entomoloog en kunstenares Maria Sybilla Merian met haar jongste dochter Dorothea Maria Graff (1678-1743) naar Suriname om insecten en hun metamorfosen te tekenen, en ook de planten van de Nieuwe Wereld. Haar "*Metamorphosis Insectorum Surinamensium*" is een uitgebreide beschrijving van de toen nog onbekende planten, insecten en vruchten. In de teksten bij de illustraties beschrijft Merian hoe een bepaalde vrucht wordt bereid of gegeten en gaat zij in op kenmerken als smaak, textuur en vorm. Een deel van deze informatie kreeg Merian van slaafgemaakten die ze tijdens haar werk ontmoette. Zij gaven haar waardevolle inzichten in wat zij wisten over de insecten en de bereiding van verschillende planten en vruchten.

De Speciale Collecties van WUR bezit twee exemplaren van Merians *Metamorphosis Insectorum Surinamensium*, één zwart-wit exemplaar met alle beschrijvende teksten en een gekleurde versie zonder tekst en een alternatieve titel ('*Receuil de plantes des Indes*'). Wij vermoeden dat het werk van Sybilla Merian bekend was bij Berthe Hoola van Nooten en dat het haar zeker heeft geïnspireerd.

De platen van de '*Receuil de plantes des Indes*' zijn [online](#) te bekijken in de Image Collections van WUR.

Via de Verenigde Staten naar Batavia

In 1845 emigreerde de familie Hoola van Nooten naar de Verenigde Staten, waar Berthe Hoola van Nooten in New Orleans een school voor meisjes oprichtte. In 1847 sloeg het noodlot toe toen haar man Dirk stierf aan gele koorts, en stond Berthe alleen voor de opvoeding van om hun vijf kinderen. Ze verhuisde naar Louisiana en vervolgens naar Texas. Op

beide plekken stichtte ze een meisjesschool. Geen van de scholen was echter een lang leven beschoren en de financiële nood van de familie was hoog.

Uiteindelijk werd Hoola van Nooten door haar halfbroer, Vincent Jacob Van Dolder, die in Batavia (Jakarta) woonde, gevraagd om naar Nederlands-Indië (nu: Indonesië) te komen. In 1855 reisde ze met haar kinderen per boot via Europa naar Batavia, waar ze in 1856 aankwam. Ze verbleef aanvankelijk bij haar halfbroer in Weltevreden (nu: Jakarta Pusat), waar ze overheidssubsidie aanvroeg om een protestantse meisjesschool op te richten. Haar aanvraag werd goedgekeurd en in 1857 startte ze haar vijfde school voor meisjes aan de Gang Scott, een prachtige laan in het zuidwesten van Batavia. De school was een succes, maar na twee jaar stopte de overheid de subsidie en moest Hoola van Nooten de school alsnog sluiten.

Buitenzorg

In september 1860 verhuisden Hoola van Nooten en haar gezin naar Buitenzorg (nu Kota Bogor), 60 kilometer ten zuidwesten van Batavia. Buitenzorg was een levendige koloniale stad die tijdens het droge seizoen diende als de onofficiële residentie van de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. De populariteit was te danken aan de ligging, dicht bij de berghellingen van de Preangers en aan het koele klimaat. De stad stond vol met bomen en planten. In Buitenzorg opende Hoola van Nooten haar zesde school voor meisjes aan de Postweg, naast een ingang van de botanische tuin van Buitenzorg. Deze tuin, een van de oudste tropische tuinen ter wereld, werd in 1817 - onder Nederlands bestuur - gesticht door de Duitse botanicus Dr. Caspar Georg Carl Reinwardt (1773-1854) en heette officieel 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. In dit paradijs waren op nog geen vijftientachtig hectare duizenden plantensoorten bijeengebracht. Midden in de tuin stond - en staat nog steeds - het presidentiële paleis, dat voorheen de residentie was van de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. Na de soevereiniteitsoverdracht in 1949 werd 's Lands Plantentuin te Buitenzorg omgedoopt tot Kebun Raya Bogor.

In 1860 was Johannes Elias Teijsmann (1808-1882) de hortulanus van de botanische tuin. Omdat Teijsmann niet academisch geschoold was, bleef het officiële directeurschap buiten zijn bereik. De Teijsmann-periode in Buitenzorg was echter zeer bepalend voor de ontwikkeling van de botanische tuin. Hij introduceerde een aantal belangrijke plantensoorten en was de grondlegger van de zogenaamde Kanarielaan, de botanische 'Königsallee' van Buitenzorg. Deze laan loopt nog steeds door het midden van de tuin.

Het begin van *Fleurs, fruits et feuillages*...

Ondertussen waren Hoola van Nootens inspanningen (wederom) niet succesvol. In 1861 moest de school aan de Postweg sluiten en besloot Hoola van Nooten op een andere manier in haar onderhoud te gaan voorzien. In Buitenzorg werd haar interesse in de plantenwereld weer aangewakkerd. Ze besloot om planten te gaan tekenen. In Wageningen had zij immers als deel van haar opleiding tot onderwijzeres ook tekenen geleerd. Haar poging was succesvol; binnen enkele maanden kreeg ze een officiële en goedbetaalde opdracht van de overheid om een geïllustreerde publicatie te maken over 's Lands Botanische Tuin. Ze begon meteen met onderzoeken, tekenen en schrijven.

Gepubliceerd in afleveringen

De plantbeschrijvingen werden in losse afleveringen uitgegeven. Uitgevers kozen destijds vaak voor deze manier van uitgeven om het commerciële risico van een publicatie over een langere periode te spreiden. Per aflevering werden vier planten beschreven, in het Frans en Engels, en voor elke plant werd een illustratie opgenomen. In totaal werden 10 afleveringen gepubliceerd.

Binnen een jaar na de start van het project werden de eerste afleveringen van *Fleurs, fruits et feuillages choisis de la flore et de la pomone de l'île de Java peints d'après de nature* door Madame Berthe Hoola van Nooten in Brussel uitgegeven door uitgeverij Tarlier.

De eerste aflevering met vier platen werd in januari 1863 gepubliceerd. De vijf daaropvolgende afleveringen werden binnen 12 maanden gepubliceerd. In 1864 volgde het restant, de tiende en laatste aflevering verscheen uiterlijk eind november 1864.

Voor het drukken werd gebruikt gemaakt van chromolithografie. Deze druktechniek, voor het maken van meerkleurige afdrukken werd in het begin van de 19e eeuw ontwikkeld. De platen werden gedrukt met behulp van speciaal voor dit doel geprepareerde kalksteenplaten. Deze lithografieën werden gemaakt door de lithograaf Guillaume Albert Severeijns, lid van de Académie Royale de Belgique.

De platen van de eerste druk zijn [online](#) te bekijken in de Image Collections van WUR.

Tweetalige teksten

De illustraties werden vergezeld door tweetalige Frans/Engelse teksten. Deze waren niet puur wetenschappelijk, maar gaven vooral praktische informatie over de verspreiding van een plant, naamgeving, geschiedenis, lokale gebruiken, variëteiten, culinaire toepassingen, etc. Alle teksten werden geschreven door Hoola van Nooten. Zij verzamelde haar informatie uit verschillende bronnen. Omdat zij in de tuin aan de tekeningen werkte, kreeg Van Nooten ongetwijfeld een deel van de informatie van hortulanus Teijsmann.

Daarnaast gebruikte ze ook veel informatie uit bestaande publicaties. Deze informatie haalde ze waarschijnlijk uit de Bibliotheca Bogoriensis, de bibliotheek van de hortus. De Bibliotheca Bogoriensis bevatte destijds bijna alle gezaghebbende publicaties over de flora van de Indonesische archipel, zoals het werk van Georg Rumphius (1627-1702) en Carl Ludwig Blume (1796-1862). Daarnaast heeft Hoola van Nooten mogelijk ook een deel van haar informatie rechtstreeks van botanische wetenschappers gekregen, zoals Franz Wilhelm Junghuhn (1809-1864), die ze persoonlijk ontmoette tijdens zijn bezoek aan Nederlands Indië.

In *Fleurs, fruits et feuillages...* verwijst Hoola van Nooten rechtstreeks natuuronderzoekers/botanisten: de Schotse geoloog en botanicus Hugh Falconer (1808-1865), de botanici Franz Wilhelm Junghuhn, John Lindley (1799-1865) en Carl Friedrich Philipp von Martius (1794-1868), de oud-gouverneur-generaal van Nederlands-Indië Jan Jacob Rochussen (1797-1871), Rumphius, haar buurman Teijsmann en ten slotte de Deense arts en botanicus Nathaniel Wallich (1786-1854).

Getekend naar het leven

De keuze van de beschreven soorten in het boek was niet gebaseerd op een wetenschappelijk systeem. Er werd puur geselecteerd op zijn bruikbaarheid, schoonheid en/of populariteit. Een groot deel van de planten kwam niet eens van Java, maar van andere Indonesische eilanden, of andere tropische plekken, zoals Birma, Thailand, China, Brazilië en Suriname, tot aan het Caribisch gebied en Mexico. Aangenomen wordt dat de meeste planten door Hoola van Nooten naar het leven zijn getekend. Volgens een officiële catalogus van de plantencollectie van Buitenzorg uit 1966 waren alle plantensoorten uit de publicatie aanwezig in de botanische tuin.

Succes en herdruk ...

De publicatie van *Fleurs, fruits et feuillages...* was een groot succes, zowel artistiek als commercieel.

Het florilegium werd met lof ontvangen door serieuze critici, zoals de botanici Friedrich Anton Wilhelm Miquel (1811-1871) en C.A.J.A. (Corneille) Oudemans (1825-1906), en ontving verschillende medailles en prijzen.

Er was ook koninklijke lof. Hoola van Nooten ontving van koningin Sophie, de echtgenote van koning Wilhelm III, voor de eerste termijn die zij naar het koningshuis stuurde een officieel papieren certificaat waarin de waardering van de koningin voor de publicatie werd vermeld, een bedrag van fl. 1000,-, en een gouden armband. Uit dankbaarheid voor deze waardering werd een opdracht aan koningin Sophie in 'Franse verzen' opgenomen in *Fleurs, fruits et feuillages...* Deze opdracht werd toegevoegd aan een van de latere afleveringen.

In 1866 publiceerde de uitgever Severeijns een tweede editie en in 1881 publiceerde de Belgisch-Duitse uitgever Merzbach & Falk een derde editie. Deze tweede en derde editie werden niet in losse delen verkocht, maar als geheel te koop aangeboden.

...maar geen financiële verlichting voor de maker

Hoewel het boek artistiek een groot succes was, zou Hoola van Nooten uiteindelijk financieel weinig aan haar werk overhouden. Nadat ze is overleden in 1892, nog steeds met schulden, wordt haar inboedel, waaronder 14 exemplaren van *Fleurs, fruits et feuillages...* in luxe-uitvoering, openbaar verkocht.

Een ongewone toevoeging

We nemen aan dat het werk van Maria Sybilla Merian bekend was bij Berthe Hoola van Nooten en haar inspireerde in haar werk als botanisch kunstenaar. Hun aandachtsgebied kwam echter niet geheel overeen: Hoola van Nooten hield zich vrijwel uitsluitend bezig met planten, terwijl Merian zich met name richtte op de metamorfoses van rupsen en vlinders met hun waardplanten.

Naast haar plantentekeningen publiceerde Hoola van Nooten tijdens haar leven slechts één zoölogische tekening. In 1863 werd een kleurenplaat van de metamorfosen van een Javaans wandelend blad (*Phyllium pulchrifolium*) uitgegeven door het Natuurkundig Tijdschrift in Batavia.

Het insect wordt getoond in een reeks Merian-achtige metamorfosen, van minuscuul eitje via onbeduidende nimf tot bijna levensecht ogend 'plantenblad'.

Deze wetenschappelijk uitgewerkte tekening heeft Hoola van Nooten waarschijnlijk de enige officiële erkenning van haar wetenschappelijke talenten tijdens haar leven opgeleverd. Op 8 augustus 1863 werd zij benoemd tot 'gewoon lid' van de Natuurkundige Vereeniging in Batavia. Ze was het tweede vrouwelijke lid van deze vereniging, alleen voorafgegaan door de botanische kunstenares Elisabeth Stapert-Koning (1816-1887).

De plaat en tekst van het Javaans wandelend blad zijn [online](#) te bekijken in de Image Collections van WUR.

Wetenschappelijke erkenning

In 1914 publiceerde de Amerikaanse botanicus Walter Swingle (1871-1952) een officiële herziening van alle citrussoorten die de veldonderzoeker Ernest Henry Wilson (1876-1930) enkele jaren eerder had verzameld tijdens zijn ontdekkingsreizen in China. Voor de Aziatische vingercitroen besloot Swingle Hoola van Nooten's illustratie te gebruiken als basis voor zijn nieuwe beschrijving. Hoewel deze "eigenaardige" vrucht al eerder was afgebeeld, beschouwde Swingle blijkbaar de tekening en beschrijving van *Fleurs, fruits et feuillages...* als de beste en meest betrouwbare. Hoewel de bijnaam van de vingercitroen, "Hand van Boeddha", toepasselijk lijkt en poëtisch klinkt, is de vrucht in feite een pathologisch defect, steriel en pitloos, soms als gevolg van een genetische afwijking, soms veroorzaakt door *Aceria sheldoni*, een parasitaire galmijt. Dit laatstgenoemde dier, een kleine spinachtige, valt het jonge witte vruchtvlees aan, dat vervolgens uitgroeit tot een vingerachtige misvorming, die niet perse heel aantrekkelijk is en ook niet smakelijk. Wanneer de schil of bladeren van de citroen worden gewreven, geeft de rijpe vrucht echter een heerlijke geur af. Dit is de reden voor de wijdverbreide populariteit in Zuidoost-Azië, waar vingercitroenen worden gebruikt om kleding te parfumeren en linnenkasten op te frissen. Onderaan de illustratie van Hoola van Nooten staat 'Hort. Bog.', "Hortus Bogoriensis. Deze korte aantekening geeft aan dat het onderzoeks- en tekenwerk in Buitenzorg is gedaan, en dus door Berthe Hoola van Nooten.

Hoola van Nooten als inspiratiebron

Hoewel Hoola van Nooten zich liet inspireren door enkele van haar voorgangers, was en is haar werk een inspiratiebron voor botanisch kunstenaars die na haar kwamen. Begin januari 2023 werden op een zolder in Amsterdam bijna tweehonderd originele aquarellen van populaire Indische/Indonesische vruchten en planten uit 1933 aangetroffen, vergezeld van een 140 pagina's tellende verklarende tekst. Volgens een bijgevoegde brief van 24 augustus 1933 was uitgeverij E. Dunlop & Co in Batavia gemachtigd om de tekst en alle aquarellen uit te geven in een prentkaartenalbum, vergelijkbaar met de Nederlandse Verkade Albums die in dezelfde periode werden uitgegeven. Het typescript bleek van Jacob Jonas Ochse (1892-1970), een in Den Haag geboren botanicus die aanvankelijk in Wageningen en Utrecht studeerde en in de jaren dertig bij Buitenzorg werkte. De platen zijn hoogstwaarschijnlijk getekend door Atje Soleiman, een kunstenaar die ook heeft meegewerkt aan andere publicaties van Ochse. Het beoogde album is nooit verschenen. Wat wel opvalt, is dat de kunstenaars bekend moeten zijn geweest met en geïnspireerd moeten zijn door het werk van Hoola van Nooten. De aquarellen vertonen stilistische en compositorische overeenkomsten met het werk van Hoola van Nooten. Een uitgebreid verhaal over deze opmerkelijke vondst en meer informatie over uitgeverij Dunlop & Co. is te vinden op de [website](#) van Heldine Dunlop, een telg van de uitgeversfamilie Dunlop (in het Nederlands).

Botanische kunstenaars van WUR door de tijd heen

De beginjaren

Bij WUR en haar voorgangers werden bloemen en planten getekend voor botanisch onderzoek en de tuinbouwpraktijk van teelt en gewasveredeling. Deze tekeningen werden in eerste instantie gemaakt door lokale kunstenaars, zoals Ben van Londen (1907-1987) en Harmen Meurs (1891-1946) en door de striptekenaar Louis Raemaekers (1869-1956) die tekenleraar was aan de Landbouwhogeschool.

Ook wetenschappelijk en onderwijzend personeel aan de universiteit, zoals Prof. Jan Ritzema Bos (1850-1928), Prof. A.M. Sprenger (1881-1958) en landschapsarchitect Leonard Springer (1855-1940) tekenden planten, vruchten en bomen.

Wetenschappelijk kunstenaar Marinus van der Schelde (1916-1969] maakte prachtige illustraties van cyclamen voor het cultivarwerk van Prof. Wellensiek, en Bart van Tongeren (1892-1970) maakte gedetailleerde botanische anatomietekeningen in een grafische stijl.

Botanische kunstenaars bij WUR en haar voorgangers

Er hebben in de loop der jaren veel botanische kunstenaars voor WUR en haar voorgangers gewerkt. Ze hebben hun technische vaardigheden ingezet voor wat de natuur dicteerde. Toch heeft ieder zijn of haar eigen stijl ontwikkeld. In de bibliotheek van Bijzondere Collecties bezitten we vijf exemplaren van het boek van Hoola van Nooten en we kunnen ons voorstellen dat deze boeken als inspiratie hebben gediend voor deze kunstenaars.

Botanische tekeningen waren (en zijn nog steeds) een belangrijke aanvulling op plantenbeschrijvingen omdat het uiterlijk van planten moeilijk in woorden alleen te beschrijven is.

Maar wat houdt botanisch tekenen eigenlijk in? Precisie is de sleutel: de kunstenaar moet geduldig zijn, mag niets anders weergeven dan wat wetenschappelijk correct is, moet door de ogen van een botanicus kijken en moet in de tekening elementen weergeven die een cameralens niet kan vastleggen.

Er werken al geruime tijd geen botanisch tekenaars bij WUR, maar gelukkig is hun bloeiende erfenis nog wel aanwezig. Een groot deel van de ooit in Wageningen geproduceerde botanische tekeningen is inmiddels opgenomen in de collectie van Naturalis Biodiversity Center in Leiden, samen met het herbarium en botanisch onderzoek naar Afrikaanse planten. Maar er wordt ook een kleine selectie van de tekeningen bewaard bij de Bijzondere Collecties van WUR. Deze tekeningen zijn [hier](#) online te bekijken.

Vanaf 1950

In de tweede helft van de 20e eeuw werden professionele, wetenschappelijke illustratoren vooral ingezet bij wat nu Biosystematiek heet. Deze illustratoren maakten voornamelijk zwart-wit illustraties van botanische soorten en cultivars voor publicaties.

Voor Professor H.J. Venema (1899-1983) werden de soorten veelal naar het leven getekend. Het materiaal kwam voornamelijk uit de Botanische Tuinen de Dreijen en Belmonte. Hij liet verschillende soorten en cultivars van *Craetaegus*, *Malus*, *Acer* en *Rosa* tekenen.

Professor H.C.D. de Wit (1909-1999) (en zijn opvolgers) onderzochten voornamelijk Afrikaanse planten uit het Herbarium Vadense. Ze lieten verschillende tekeningen maken van geconserveerde exemplaren, zoals herbariumvellen en exemplaren bewaard in alcohol, van Afrikaanse

planten. Soms werden de soorten ook in de kas gekweekt en kon er een “tekening naar het leven” worden gemaakt. Er werden verschillende tekeningen gemaakt van de geslachten *Apocynaceae*, *Begoniaceae*, *Connaraceae*, *Dichapetalum*, *Dracaena* en *Leguminosae*. Sinds 1984 werd er ook gewerkt aan de geslachten *Lactuca*, *Beta*, *Lolium* en *Solanum*.

In de periode 1950-2006 wijdde een indrukwekkende groep botanisch kunstenaars hun talent aan het tekenen van de ingenieuze wetenschappelijke kunstwerken.

In alfabetische volgorde: Mevr. C.J.M. Bäcker, Mevr. L. v/d Burg, N. Corstanje, P. Dirkzwager, A. v. Eschveld, Mevr. E. Riemer – Gerhardt, Mevr. M. de Geus, A. Gruter, J. Haak, Mevr. A.E. Hoek, Mevr. M.H.F. Lagaay, , G.J. Langedijk, mevr. L. v.d. Riet, W. Scheepmaker, mevr. M. Spitteler, mevr. Y.F. Tan., B.J. van Tongeren, mevr. P. Verheij – Hayes, J. M. de Vries, mevr. J. Williamson, mevr. W. Wessel – Brand en mevr. H.G.D. Zewald

De laatste botanische illustrator van WUR

Wil Wessel was de laatste botanische illustrator in dienst van WUR. Ze begon in de jaren '60 bij de Landbouwhogeschool in Wageningen bij de vakgroep Plantensystematiek. Na haar huwelijk in de jaren '70 stopte ze met haar botanisch tekenwerk voor WUR, maar keerde later terug en werkte parttime tot 2006/2007 bij de universiteit.

In 2023 gaf Wil een uitgebreid interview voor de Vereniging van Botanische Kunstenaars in Nederland waarin ze de details van haar baan als wetenschappelijk illustrator uitlegt. Ze vertelt hoe ze begon bij de Landbouwhogeschool en hoe haar collega Gert Langendijk haar hielp om een aantal specifieke tekentechnieken te leren die nodig zijn voor wetenschappelijk botanisch tekenen. Ze bespreekt ook de samenwerking tussen de wetenschapper en de botanische kunstenaars, en hoeveel detail een wetenschappelijke tekening moet hebben, waarom de meeste wetenschappelijke tekeningen in zwart-wit zijn, waarom het tegenwoordig minder gebruikelijk is voor een universiteit of onderzoeksgroep om botanische kunstenaars voor hen te laten werken, etc. Het volledige interview is [hier](#) online te bekijken.

In de vitrine tonen wij, naast een aantal van haar tekeningen, een selectie van de tekenmaterialen van Wessel en zijn voorbeelden te zien van herbariumvellen en van planten op alcohol die als voorbeeld dienden voor de tekening. Ook is er te zien hoe een botanische tekening stap voor stap tot stand komt: van eerste potloodschets tot de uitwerking op de

transparanten, de uitwerking in inkt, en de uiteindelijke tekening in de publicatie.

Colofon

The exhibition Beautiful Botany offers a colorful insight in the life and works of Berthe Hoola van Nooten and the botanical illustrators of WUR and its predecessors.

Acknowledgements

The exhibition could not have been made without the input of the following persons:

David Coppoolse and **Marcel van Dorst**, the authors of the biography Berthe Hoola van Nooten, "*Berthe Hoola van Nooten (1817-1892), Leven en werk van een ongekende bloementekenaar*" (*Berthe Hoola van Nooten (1817-1892), Life and work of an unknown floral artist*), who supplied us with a substantial, rich amount of information about the life and work of Berthe Hoola van Nooten.

Mrs. Wil Wessel-Brand, who shared sheer inexhaustive knowledge and artistic insights on botanical illustration with us.

Photographer **Guy Ackermans** – who made some beautiful reproductions from historical photos and artworks.

Lenders

We are very grateful to the following individuals and institutes for generously lending us materials from their collections:

Mrs. Heldine Dunlop: the beautiful watercolors of Indonesian tropical fruits from her family inheritance

Mrs. Wil Wessel-Brand: Some of her drawing materials, and sketches which show the various stages of a botanical drawing "in progress"

David Apollonius Coppoolse: The religious publication "Magdalena"

Museum De Casteelse Poort: The reproduction of the historical map of Wageningen

WUR Archives - Photo collection: A selection of the WUR Historic photo collection

Het Gemeente Archief Wageningen and **Het Wereldmuseum**: both institutions allowed us to use reproductions of photos and paintings from their collections for this exhibition

Production

Drs. Anneke Groen (text) and team Special Collections, WUR Library

Exhibition Location

Reading room Special Collections, Forum Library, Wageningen Campus
Address: Droevendaalsesteeg 2, Forum (Building 102), 6708 PB ,
Wageningen.

Opening hours

The exhibition runs from March 6, 2025 until July 15, 2025
Opening hours: Mon–Fri, 9 AM - 13 PM; afternoon by appointment.

More information and group tours

Email: speccoll.library@wur.nl

T (+31) (0)317-482701

<https://www.wur.nl/en/Library/Special-Collections.htm>